
ANNALIS
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XLVII, 3

SECTIO H

2013

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Katedra Bankowości

JACEK CZARECKI

*Dylematy finansowania dużych projektów infrastrukturalnych
na przykładzie inwestycji realizowanej
w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura
i Środowisko Funduszu Spójności Unii Europejskiej*

The dilemmas of financing the major infrastructure projects by the investment implemented under the Infrastructure and Environment Programme Cohesion Fund of European Union

Słowa kluczowe: finansowanie, projekty infrastrukturalne, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Key words: financing, infrastructure Projects, Infrastructure and Environment Programme Cohesion Fund

Wstęp

W roku 2010 Unia Europejska w ramach Funduszu Spójności przyznała przedsiębiorstwu MPWiK Sp. z o.o. w Lublinie dofinansowanie w wysokości 209,7 mln zł, tj. 58,6% kosztów całkowitych, na realizację Projektu „Rozbudowa i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w Lublinie”. Celem projektu jest uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Lublin, utrzymanie odpowiedniej jakości i ilości dostaw wody pitnej, usunięcie zanieczyszczeń wód gruntowych i powierzchniowych za pomocą indywidualnych zbiorników bezodpływowych, zmniejszenie ujemnego wpływu funkcjonowania systemu kanalizacyjnego na wody podziemne, a także poprawienie funkcjonowania oczyszczalni ścieków „Hajdów”, zwiększenie skuteczności działania systemu wodno-ściekowego w gminie, stymulacja gospodarczego rozwoju Lublina oraz okolic. Projekt zakłada

budowę i modernizację systemu kanalizacji sanitarnej o długości ponad 96 km, budowę i modernizację sieci wodociągowych o długości ponad 55 km, modernizację oczyszczalni ścieków „Hajdów” i stacji wodociągowej „Zemborzycka”. Projekt składa się z 20 kontraktów usługowych (opracowanie dokumentacji projektowej i przetargowej, promocja projektu, pomoc techniczna, inżynierowie kontraktu) oraz 21 kontraktów budowlanych (8 dotyczących inwestycji kubaturowych i 13 w kwestii inwestycji sieciowych). Planowana data zakończenia projektu to wrzesień 2015 roku. Uzyskanie dofinansowania projektu w tak znaczącej wysokości jest niewątpliwie sukcesem. Pojawia się jednak kluczowe pytanie o to, jakie będą pozostałe źródła finansowania tego przedsięwzięcia, a także szeregu innych inwestycji wynikających z planu wieloletniego, do których przeprowadzenia zobowiązana jest spółka, w świetle aktualnej sytuacji ekonomiczno-politycznej gminy Lublin. Chodzi bowiem o kwotę ponad 200 mln zł w czteroletniej perspektywie czasowej. Niniejszy artykuł stanowi próbę ukazania złożoności problemów dotyczących doboru źródeł finansowania, z jakimi borykają się beneficjenci korzystający ze środków Unii Europejskiej, w tym przypadku w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

1. Istota Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

7 grudnia 2007 roku Komisja Europejska zatwierdziła Program Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) na lata 2007–2013. Jest to największy w ujęciu wartościowym program w historii Unii Europejskiej. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w jego realizację wynosi 37,7 mld euro, z czego wkład unijny to 28,3 mld euro (co stanowi ok. 42 proc. całości środków polityki spójności w Polsce¹), zaś krajowy – 9,4 mld euro. Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. W ramach programu realizowane są duże inwestycje infrastrukturalne. Podział środków UE dostępnych w ramach POIiŚ między poszczególne sektory jest następujący²:

- transport – 19,6 mld euro,
- ochrona środowiska – 5,1 mld euro,
- energetyka – 1,7 mld euro,
- szkolnictwo wyższe – 586,5 mln euro,
- kultura i dziedzictwo narodowe – 533,6 mln euro,
- ochrona zdrowia – 395,5 mln euro.

¹ Zgodnie z wersją POIiŚ 3.0 z 21 grudnia 2011 roku, http://www.pois.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/o_pois.aspx (06.2013).

² http://www.pois.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/o_pois.aspx (06.2013).

W ramach programu realizowanych jest 15 priorytetów, w tym oznaczony jako nr I priorytet – gospodarka wodno-ściekowa, o wartości 3,7 mld euro (w tym 3,1 mld euro z FS). Głównym celem priorytetu I jest wyposażenie do końca 2015 roku aglomeracji powyżej 15 tys. RLM (równoważna liczba mieszkańców) w systemy kanalizacji oraz oczyszczalnie ścieków zgodnie z wymogami Dyrektywy Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych. Priorytet gospodarka wodno-ściekowa, funkcjonujący w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko, stanowi jedno z narzędzi współfinansowania realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)³. Zgodnie z jego założeniami Polska powinna wybudować, rozbudować lub zmodernizować oczyszczalnie ścieków w 318 aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM. Wymagana jest również rozbudowa lub modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej w 459 aglomeracjach o łącznej długości ok. 20 tys. km. W przypadku realizacji kompleksowych projektów istnieje możliwość włączenia w projekt zadań dotyczących zaopatrzenia w wodę oraz budowy kanalizacji deszczowej. W ramach priorytetu nie przewiduje się bowiem wspierania indywidualnych projektów dotyczących systemów zaopatrzenia w wodę lub budowy kanalizacji deszczowej. W przypadku gdy beneficjent będzie się starał o uzyskanie dofinansowania na budowę sieci wodociągowej, konieczne jest, aby jej zakres stanowił jedynie element uzupełniający dla całości projektu zorientowanego głównie na poprawę sytuacji ściekowej na danym terenie (czyli nie przekraczał 50% zakresu rzeczowego projektu)⁴.

2. Istota i rodzaje finansowania przedsiębiorstw

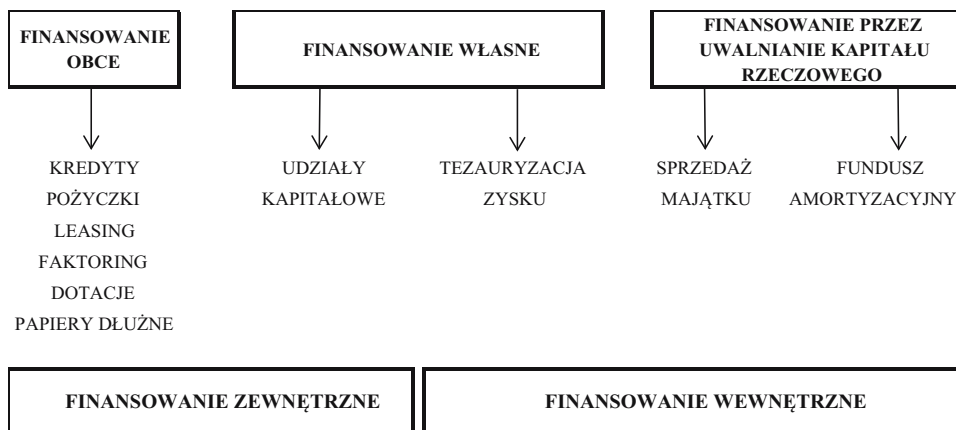
Kapitał jest niezbędny przedsiębiorstwu w trakcie całego okresu jego istnienia. Mając na uwadze cykl życia podmiotu, można wyodrębnić trzy podstawowe okoliczności finansowania: pierwotne, bieżącej działalności operacyjnej oraz rozwojowe. Finansowanie pierwotne wiąże się z założeniem przedsiębiorstwa i potrzebą sfinansowania pierwszych operacji gospodarczych, takich jak zakup maszyn i urządzeń czy oprogramowania komputerowego. Źródłem finansowania są zazwyczaj kapitały własne wniesione przez właścicieli podmiotu. Finansowanie bieżącej działalności operacyjnej łączy się z zapewnieniem przedsiębiorstwu płynności finansowej, niezbędnej dla ciągłości prowadzenia procesów gospodarczych przez firmę. Dopływ gotówki uzyskanej ze sprzedaży produktów oraz właściwe zarządzanie należnościami skorelowane z poziomem wymaganych w tym czasie wydatków powinny zagwarantować utrzymanie płynności podmiotu. Brak możliwości zapewnienia płynności prowadzi do konieczności skorzystania przez przedsiębiorstwo z dodatkowych źró-

³ KPOŚK jest dokumentem rządowym mającym na celu wypełnienie zobowiązań przyjętych przez Polskę w traktacie akcesyjnym w zakresie wdrażania Dyrektywy Rady 91/271/EWG. Program ten stanowi plan działań inwestycyjnych w celu osiągnięcia pełnej zgodności z wymogami dyrektywy do końca 2015 roku. Zob. <http://www.pois.wfosigw.opole.pl/informacje-o-programie/priorytet-i> (06.2013).

⁴ <http://www.pois.wfosigw.opole.pl/informacje-o-programie/priorytet-i> (06.2013).

deł kapitałowych. Zazwyczaj sytuacja taka ma miejsce w krótkim okresie, stąd też podmioty korzystają najczęściej ze źródeł krótkookresowych. Finansowanie rozwoju przedsiębiorstwa (finansowaniem procesów inwestycyjnych) związane jest natomiast z poszukiwaniem różnorodnych źródeł kapitałowych mających zapewnić możliwość dalszego rozszerzania działalności podmiotu. Finansowanie rozwojowe opiera się na wykorzystaniu posiadanych kapitałów własnych, ale przede wszystkim na umiejętnym doborze długoterminowych źródeł finansowania zewnętrznego obcego.

Na proces finansowania podmiotu gospodarczego można spojrzeć z wielu punktów widzenia, tworząc tym samym różnorodne kryteria klasyfikacji rodzajów finansowania. Najczęściej pojawiającym się w literaturze i najważniejszym, z perspektywy wpływu źródła pozyskania środków na sytuację ekonomiczną podmiotu, kryterium podziału kapitału jest jego wyodrębnienie na podstawie prawa własności na dwie kategorie: kapitał własny i obcy. Kapitał własny może pochodzić ze źródeł zewnętrznych, czyli wniesionych przez dotychczasowych właścicieli lub nowych udziałowców, oraz ze źródeł wewnętrznych. Kapitał obcy natomiast trafia do podmiotu tylko ze źródeł zewnętrznych. W tym miejscu należy podkreślić odrębność klasyfikacji według prawa własności od kryterium podziału kapitału według źródła jego pochodzenia, czyli od podziału na kapitał zewnętrzny i wewnętrzny. Pojęcia źródeł proveniencji kapitału nie można stosować zamiennie z pojęciem źródeł finansowania. Pozyskiwanie kapitału do przedsiębiorstwa jest terminem węższym niż zdobywanie zasobów finansowych na prowadzenie działalności operacyjnej podmiotu. Sposoby pozyskiwania finansowania przez podmiot gospodarczy uwzględniające kryterium prawa własności i kryterium źródła pochodzenia środków pieniężnych zostały przedstawione na rysunku 1.

Rysunek 1. Pozyskiwanie finansowania przez podmioty gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Luczka, 2001, s. 41].

3. Kapitały własne w finansowaniu przedsiębiorstw

Kapitał własny w przedsiębiorstwie powinien być powiększany głównie ze źródeł wewnętrznych, pochodzących z samofinansowania określanego także jako nadwyżka finansowa. Powstaje ona z zysku netto pozostającego do dyspozycji podmiotu oraz amortyzacji. Wysokość kapitału amortyzacyjnego w przedsiębiorstwie jest zdeterminowana wartością jego aktywów trwałych i metodą księgową dokonywania odpisów w ciężar funduszu amortyzacyjnego. Zysk netto generowany przez podmiot stanowi podstawowe źródło jego finansowania. Wysokość osiąganego przez przedsiębiorstwo zysku to przede wszystkim rezultat kształtowania się przychodów ze sprzedaży i kosztów prowadzonej działalności. W przedsiębiorstwie komunalnym prowadzącym działalność w imieniu i na zlecenie jednostki samorządu terytorialnego, na rzecz ogółu mieszkańców zamieszkałych w danej gminie, niezmiernie ważny determinant oddziałujący na przychody ze sprzedaży stanowi taryfa.

Taryfa jest to zestawienie ogłoszonych publicznie cen i stawek opłat za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków oraz warunki ich stosowania [Ustawa o zbiorowym..., 2001, art. 2, p. 12]. Taryfa stanowi więc szczególną formę cennika, niepodlegającą ponadto regulacjom leżącym w zakresie kompetencji prezesa UOKiK [Rakoczy, 2012, s. 122]. Taryfa dla poszczególnych grup odbiorców zawiera m.in. cenę za m³ dostarczonej wody, cenę za m³ odbieranych ścieków, stawkę opłaty abonamentowej na odbiorcę, stawkę opłaty za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych, stawkę opłaty za przyłączenie do urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, którymi dysponują przedsiębiorstwa.

Taryfa może składać się tylko z ceny lub z ceny i stawki opłaty abonamentowej. Kalkulowanie taryfowych cen i stawek opłat odbywa się przez podzielenie przewidywanych niezbędnych rocznych przychodów (pokrywających koszty prowadzenia działalności, remontów i inwestycji) przez planowaną roczną liczbę oferowanych usług. Taryfa za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zazwyczaj wyznaczana na jeden rok. Ustala się ją na podstawie niezbędnych przychodów planowanych na rok obowiązywania taryfy po dokonaniu ich przydzielenia na poszczególne grupy odbiorców usług [Ustawa o zbiorowym..., 2001, art. 20, ust. 1–2]. Przedsiębiorstwo wodociągowe dokonuje kalkulacji stawki opłat na podstawie kosztów towarzyszących świadczonym usługom, poniesionych w poprzednim roku kalendarzowym, z uwzględnieniem zmian uwarunkowań ekonomicznych oraz liczby usług i warunków ich realizacji, kosztów inwestycji rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych oraz ochrony środowiska na podstawie wieloletniego planu [Rozporządzenie Ministra..., 2006, § 7, ust. 1].

Znaczącą nieprawidłowością tego systemu jest fakt uwzględniania w kalkulacji taryfy kosztów poprzedniego okresu obrotowego dotyczących zdarzeń jednorazowych. Przykładem mogą być tutaj wydatki remontowe, które w wysokości, w jakiej zostały poniesione w roku bazowym, trafią do kalkulacji nowej taryfy.

Przy ustaleniu niezbędnych przychodów przedsiębiorstwo wodociągowe uwzględni: koszty eksploatacji i utrzymania, koszty zakupionej przez siebie wody lub wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych niebędących w jego posiadaniu, spłaty rat kapitałowych ponad wartość amortyzacji lub umorzenia, spłaty odsetek od zaciągniętych kredytów i pożyczek, należności nieuregulowane oraz marżę zysku [Rozporządzenie Ministra..., 2006, § 6, ust. 1], która stanowi podstawę do wygenerowania przez podmiot odpowiedniego zysku netto niezbędnego do prowadzenia inwestycji.

Koszty eksploatacji i utrzymania określane są na bazie kosztów zaksięgowanych na poszczególnych kontach kosztów bezpośrednich (amortyzacja, wynagrodzenia i pochodne, materiały i energia, opłaty za korzystanie ze środowiska, podatki i opłaty, usługi obce oraz pozostałe koszty) dotyczących zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków oraz kosztów pośrednich (część kosztów ogólnowydziałowych i kosztów działalności pomocniczej oraz część kosztów ogólnego zarządu), wylaniających się z kluczy podziału kosztów na podstawowe rodzaje działalności [Bakalarczyk, Gorzelany, 2010, s. 27–28].

Amortyzacja jest kosztem eksploatacji i utrzymania przewidywanym na podstawie kosztów poprzedniego roku obrotowego. Podmioty wodociągowe mogą stosować stawki amortyzacyjne wyższe lub niższe od podatkowych stawek amortyzacyjnych. Określenie wysokości stawki determinują warunki, w jakich eksploatowane są użytkowane środki trwałe. Ustalając niezbędne przychody w taryfie, bierze się jednak pod uwagę wyłącznie amortyzację bilansową według stawek obowiązujących na rok obowiązywania taryfy [Bakalarczyk, Gorzelany, 2010, s. 31].

Usługi obce obejmują m.in. wydatki na zakup wody lub/także wprowadzanie ścieków do urządzeń nienależących do podmiotu, koszty remontów, wynajmu sprzętu, czynsze itp. W niezbędnych przychodach uwzględnia się także odsetki od kredytów i pożyczek oraz koszty finansowe związane z ich obsługą, np. prowizje.

Marża zysku powinna być w taryfie kalkulowana zawsze, niezależnie od tego, czy przedsiębiorstwo generowało wcześniej stratę czy zysk. Sugeruje się przyjmowanie średniej zyskowności przychodu na poziomie branży, w której wynosi ona pomiędzy 3 a 5 p.p. Marża zysku może być inna w przypadku zaopatrzenia w wodę, a inna w ramach odprowadzania ścieków. W literaturze przedmiotu dominuje pogląd, iż przedsiębiorstwo wodociągowe powinno generować zysk z obydwu prowadzonych przez siebie działalności. W praktyce jednak często dochodzi do sytuacji, iż tylko jedna z tych aktywności przynosi zysk i pomimo straty na drugiej udaje się wypracować dodatni wynik działalności podstawowej. Rzeczywistość gospodarcza znacznie odbiega jednak od teoretycznych ram wyznaczania marży zysku. Jeżeli wzrost opłat taryfowych okazuje się zbyt wysoki, a tym samym nieakceptowalny przez władze gminy, marża zysku zostaje obniżona nawet do 0,1 p.p. To najniższy możliwy do przyjęcia poziom ze względu na fakt, iż podmiot jest spółką kapitałową. Założenie niższej wartości może więc doprowadzić do postawienia zarzutu niegospodarności w przedsiębiorstwie. Tak ukształtowana rzeczywistość biznesowa prowadzi w prostej

linii do braku możliwości wygenerowania przez podmiot zysku netto wystarczającego na prowadzenie działalności inwestycyjnej. W takiej sytuacji pozostaje przedsiębiorstwu jedynie zadłużanie się, by móc sprostać oczekiwaniom społeczeństwa odnośnie do rozwoju infrastruktury.

4. Długoterminowe źródła finansowania obcego

Wachlarz długookresowych instrumentów finansowania dostępnych dla dużych przedsiębiorstw w Polsce jest dość szeroki. Najczęściej występującymi źródłami długoterminowego finansowania obcego są [Skowronek, 2002, s. 74]:

- bankowe kredyty długoterminowe,
- leasing,
- obligacje korporacyjne,
- franchising,
- dotacje i subwencje,
- środki z funduszy pomocowych.

W rzeczywistości gospodarczej branży wodno-kanalizacyjnej w Polsce poza wyżej wymienionymi instrumentami finansowymi przedsiębiorstwa skorzystać mogą także z:

- pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – finansującej do 80% wartości zadania inwestycyjnego, oprocentowanej na poziomie pomiędzy 0,4 a 0,7 stopy redyskonta weksli, nie mniej jednak niż 4 p.p. w skali roku, udzielanej na okres do dziesięciu lat, która może zostać umorzona w wysokości do 15% kwoty pożyczki⁵;
- kredytu z Europejskiego Banku Inwestycyjnego – denominowanego w euro, finansującego do 50% wartości projektu inwestycyjnego (minimalna wartość kredytu przyznawanego przez EBI wynosi 25 mln euro), oprocentowanego na poziomie do 4 p.p. w skali roku, udzielanego na okres do dwudziestu lat, z którego skorzystanie wiąże się z koniecznością zatrudnienia do obsługi kredytu wyspecjalizowanej kancelarii prawnej⁶ (wysokie koszty dodatkowe);
- emisji obligacji przychodowych – których istota opiera się na spłacie długu z przychodów generowanych z przedsięwzięcia finansowanego daną emisją z okresem zapadalności nawet do dwudziestu pięciu lat (zabezpieczenie długu stanowią tylko prognozowane przychody firmy z opłat taryfowych za wodę i ścieki – istotną rolę odgrywa więc w tym przypadku gmina będąca regulatorem taryf), a koszt pozyskania kapitału jest relatywnie wysoki, ze względu na

⁵ Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz tryb i zasady udzielania i rozliczania dotacji ze środków WFOŚiGW w Lublinie, http://www.wfos.lublin.pl/bip//index.php?option=com_content&task=view&id=112&Itemid=65 (06.2013).

⁶ Wewnętrzne materiały informacyjne Europejskiego Banku Inwestycyjnego (03.2011).

konieczność uzyskania ratingu od agencji ratingowej i zatrudnienie do obsługi emisji doradcy prawnego⁷;

- dofinansowania działalności oferowanej przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – które odbywa się poprzez udzielenie⁸:
 - oprocentowanych pożyczek, w tym przeznaczonych na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięć finansowanych ze środków Unii Europejskiej;
 - dotacji, w tym dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych, dokonywania częściowych spłat kapitału kredytów bankowych, dopłaty do oprocentowania lub ceny wykupu obligacji, dopłaty do demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Zaprezentowane powyżej długoterminowe źródła finansowania obcego są poza dotacjami i subwencjami odpłatne. Korzystanie z nich w procesie inwestycyjnym wiąże się więc dla przedsiębiorstwa z koniecznością zapłaty odsetek. W rachunkowości mogą być one rozpoznane w dwojaki sposób. W trakcie realizacji inwestycji odsetki powiększają wartość środka trwałego, a przez to wzrastają koszty amortyzacji, natomiast w chwili zakończenia przedsięwzięcia i przyjęcia środka trwałego zbudowanego w procesie inwestycyjnym odsetki stanowią koszty bieżącego okresu. Występowanie obydwu tych sytuacji prowadzi jednak do tego samego. Odsetki powiększają koszty przedsiębiorstwa, a tym samym wpływają na wysokość taryfy. Ponadto szybkie przyjęcie zrealizowanej inwestycji na majątek firmy generuje automatycznie kolejne koszty obciążające taryfę, bowiem wraz z przyjęciem środka trwałego pojawia się konieczność corocznego opłacenia podatku od nieruchomości, który w skali przedsiębiorstw infrastrukturalnych (istotna jest tutaj długość sieci) jest bardzo wysoki.

Odrębny temat, związany jednak z korzystaniem z pożyczkowych źródeł finansowania, stanowi kwestia ich zabezpieczenia. Ze względu na fakt, iż przedsiębiorstwa infrastrukturalne posiadają na swoim majątku przede wszystkim sieci przesyłowe, które bardzo trudno byłoby ewentualnie spieniężyć, kredytodawcy niezbyt chętnie ustanawiają na nich zastaw jako zabezpieczenie spłaty długu. Kapitałodawcy są natomiast zainteresowani ustanawianiem zabezpieczenia swoich wierzytelności albo w formie poręczenia majątkowego ze strony właściciela przedsiębiorstwa, czyli gminy, albo zawarcia tzw. umowy wsparcia. W tym miejscu pojawia się jednak kolejny problem, gdyż gminy nie są zainteresowane udzielaniem poręczeń swoim spółkom, ponieważ gwarancje tego typu, zgodnie z Ustawą o finansach publicznych, bezpośrednio ograniczają możliwość zadłużania się samej gminy. Umowa wsparcia z kolei polega na przyrzeczeniu ze strony gminy, iż w przypadku nierealizowania przez podmiot infrastrukturalny spłaty rat kredytowych samorząd dokona dokapitalizowania spółki w postaci podniesienia kapitału zakładowego, co w konsekwencji także prowadzi do zmniejszenia potencjału pożyczkowego gminy, z powodu wzrostu wydatków budżetowych.

⁷ Szerzej na ten temat [*Obligacje przychodowe...*].

⁸ Zasady udzielania dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, <http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/zasady-dofinansowania/> (06.2013).

Zakończenie

Przedsiębiorstwo samorządowe, realizując duży inwestycyjny projekt infrastrukturalny, może w praktyce pozyskać środki pieniężne na jego realizację ze źródeł zewnętrznych obcych lub wewnętrznych. Oczywiście projekty takie korzystają w pierwszej kolejności ze środków pomocowych, głównie funduszy Unii Europejskiej. Dofinansowanie dużych przedsięwzięć infrastrukturalnych sięga maksymalnie 65% całkowitych nakładów inwestycyjnych. W tym miejscu pojawia się pytanie o źródło pochodzenia pozostałych zasobów pieniężnych finansujących projekt. Odpowiedź winna być prosta. Przedsiębiorstwo wodociągowe wygeneruje odpowiedni zysk netto, który wraz z amortyzacją pokryje brakujące zapotrzebowanie na kapitał. Osiągnięcie tego celu zostanie zrealizowane poprzez odpowiedni wzrost wysokości taryfy.

Rzeczywistość gospodarcza pokazuje jednak, iż większość samorządów odnosi się do takich praktyk negatywnie i nie akceptuje znaczącego wzrostu taryfy, tworząc tym samym barierę ograniczającą zastosowanie podstawowego źródła finansowania procesów inwestycyjnych. W takiej sytuacji podmioty samorządowe zwracają się do pożyczkodawców po odpłatne środki niepubliczne. Ze względu na charakter tych obcych zasobów kapitałowych pojawiają się od nich odsetki, które w końcu i tak znajdują swoje odzwierciedlenie w taryfie. Zaczyna się tworzyć zamknięte koło, z którego wyjście jest tylko jedno – restrukturyzacja kosztów przedsiębiorstwa. W przedsiębiorstwach wodociągowych najbardziej znaczącym kosztem są wynagrodzenia wraz z pochodnymi – i właśnie tutaj muszą nastąpić znaczne redukcje kosztów, a tym samym zwolnienia pracowników. Nasuwa się więc w tym miejscu pytanie o to, czy absorpcja przez przedsiębiorstwa środków z funduszy Unii Europejskiej jest bezwzględnie pozytywna i czy przedsiębiorstwa samorządowe powinny na siłę korzystać z tych zasobów pieniężnych, jeżeli nie są w stanie ze względów ekonomiczno-politycznych wygenerować, poprzez taryfę, odpowiednich zysków zapewniających prawidłową realizację tych projektów.

Reasumując, warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden absurd pojawiający się w aspekcie wyboru źródeł finansowania dużych projektów inwestycyjnych. Jest to kwestia dywidendy, której gminy oczekują i której wypłaty żądają, mimo iż wynika ona bezpośrednio z kształtowania się taryfy na wodę i ścieki, na której wzrost nie wyrażają jednak zgody.

Bibliografia

1. Bakalarczyk M., Gorzelany W., *Podręcznik ustalania taryf za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków*, Izba Gospodarcza Wodociągi Polskie, Bydgoszcz 2010.
2. Łuczka T., *Kapitał obcy w małym i średnim przedsiębiorstwie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Poznań 2001.
3. *Obligacje przychodowe środkiem na inwestycje*, <http://archiwum.komunalny2.pl/archiwum/index.php?mod=tekst&id=6108> (06.2013).

4. Rakoczy B., *Zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków w praktyce przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych*, Izba Gospodarcza Wodociągi Polskie, Bydgoszcz 2012.
5. Rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, Dz. U. z 2006 r. Nr 127, poz. 886.
6. Skowronek-Mielczarek A., *Źródła zewnętrznego finansowania małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2002.
7. Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 z późn. zmianami.
8. *Zasady udzielania dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej*, <http://www.nfosigw.gov.pl/srodki-krajowe/zasady-dofinansowania/> (06.2013).
9. *Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz tryb i zasady udzielania i rozliczania dotacji ze środków WFOŚiGW w Lublinie*, http://www.wfos.lublin.pl/bip//index.php?option=com_content&task=view&id=112&Itemid=65 (06.2013).

**The dilemmas of financing the major infrastructure projects by
the investment implemented under the Infrastructure
and Environment Programme Cohesion Fund of European Union**

The article deals with issues connected with the selection of proper sources of financing infrastructure projects that are implemented by water supply and sewage disposal companies. The author notes that the main source of financing such programs should be fees for water supply and sewage disposal.

Unfortunately, because of economic and political reasons, self-government units do not accept official fees increase which causes the necessity to make use of the external chargeable financing sources the prices of which will finally be reflected in the official fees.